

En grundläggande exeges av Koranens första kapitel

Al-Fâtihah

Översättning ur *Zubda at-tafsîr* av Muhammad Sulaymân 'Abd-Allâh al-Ashqar, vid imam an-Nawawî träffar under hösten 2005.

Sura al-Fâtihah

Al-Fâtihah är först av alla ting. Detta kapitel fick namnet "Skriftens ingress" (*Fâtihah ul-kitâb*) på grund av att den inleds med den. Det är det första kapitlet som nedtecknas av Koranens skrivare och det första man läser av den mäktiga Skriften. Men det är inte det första som uppenbarades av Koranen. Det har sagts att den är från Mecka-perioden och det har sagts att den är från Medina-perioden, den har getts namnet "Skriftens ingress" (*Fâtihat ul-kitâb*) och "Skriftens moder" (*Umm ul-kitâb*). Den har korrekt kallats för de sju ofta upprepade verserna (*sab'i al-mathâni*), lovprisningens kapitel (*sura al-hamd*), bönens kapitel (*sura as-salâ*) och beskyddaren (*al-wâqiya*).

Detta kapitels förträfflighet har återgetts i många profettrationer (*ahadîth*). En av dessa, som Bukhârî och Ahmad har återgett [i sina samlingar] är Abî Sa'îd Ibn al-Mu'allâs berättelse (*hadîth*): Att profeten – över honom vare Guds frid och välsignelse – sade till honom: "'Jag skall lära dig Koranens mäktigaste kapitel?' och han tog min hand. När vi gick ut från moskén frågade jag honom: 'O Guds sände bud, sade du inte: Jag skall lära dig Koranens mäktigaste kapitel? Han svarade: 'Ja. [Det är 'Prisad vare Gud, all skapelses Herre',] de är de sju ofta upprepade verserna, och det är det mäktigaste jag fått ta emot ur Koranen.'"

Och Muslim har återgett från Ibn 'Abbâs berättelse (*hadîth*) att: "Då Guds sändebud – över honom vare Guds frid och välsignelser – var tillsammans med Djibril [ärkeängeln Gabriel] hörde de ett ljud uppifrån. Då lyfte Djibril sin blick mot himlen och varpå han sade: 'Det är en dörr som öppnats i himlen som aldrig tidigare öppnats.' Då steg en ängel ned till profeten – över honom vare Guds frid och välsignelser – och sade: 'Gläd dig över två ljus som du har fått ta emot som ingen annan profet före dig fått ta emot: "Skriftens ingress" (*Fâtihat ul-kitâb*) och de sista verserna i kapitlet al-Baqarah. Du kommer inte att läsa en bokstav ur dem utan att du får det (som du ber om av de saker som dessa verser innehåller).

1.

"I Guds (Allâh), den Barmhärtiges (ar-Rahmân), den Nåderikes (ar-Rahîm) namn." Det råder oenighet hos kunskapens folk om *basma*la. De har sagt: "Det är en ensamstående vers i början av vilket som helst kapitel som börjar med *basma*la." Det har också sagts: "Det är en del av en vers i början av varje kapitel, eller så är det endast i början av *al-Fâtihah*. Och de har sagt att det inte är en vers i något kapitel alls utan det har nedtecknats för att skilja ett kapitel från ett annat. Men de har dock kommit överens om att det är en del av en vers i kapitlet *an-Naml*.

Allâh: Ingen har fått det namnet förutom den Upphöjde och det kommer ur "*ilâh*" (gudom). Tidigare fick alla – Gud såväl som ickegud – det namnet, varpå det kom att endast ges till Den man dyrkade [dvs Allâh – övers.].

Den Barmhärtige (*ar-Rahmân*), den Nåderike (*ar-Rahîm*): Är två [av Guds] attribut som kommer ur ordet *rahma* (barmhärtighet) och *ar-Rahmân* har en starkare innebörd än *ar-Rahîm*. *ar-Rahmân* är ett namn som inte ges till något annat än Gud.

2.

Lov och pris tillkommer Gud (*al-Hamdulillâh*): *al-Hamd* (lovprisning) är prisande utfört med tungan i gensvar mot Guds spontana gåvor. Lovprisningen utförs endast med tungan. Vad betecknar tacksamhet (*shukr*) är det med tungan, hjärtat och kroppsdelarna och det finns ingen tacksamhet förutom när man får ta emot (Guds) gåvor. Vad beträffar *al-hamd* så är det den prisades fullkomlighet även om man inte fått ta emot någon gåva.

Och till Gud den Upphöjde hör all lovprisning och all tacksamhet.

Världarnas Herre (*Rabb-il-'alamîn*): *Rabb* (Herre) är ett av Guds den Upphöjdes namn. Det ordet används inte för någon annan såvida det inte är i ett samband med något som t ex när du säger "den här mannen är husets herre."

Herren Gud är Ägaren (*Mâlik*), Herren är mästaren (*Sayyid*) och herren är Skaparen av det goda och Herren är den dyrkade.

'*Alamîn* är plural för "världen" och det är allt som finns förutom Gud, den Upphöjde.

Det har sagt att "världen" är det som har [förmåga till] förståelse ('*aql*) och det är det är fyra nationer (*a'immah*): människor, djinner, änglar och sataner.

3.

Den Barmhärtige, Den Nåderike: Vi har redan förklarat dessa begrepp. Då Han kallat Sig för världarnas Herre som en varning har Han lagt till "Den Barmhärtige, Den Nåderike" för att mana och för att kombinera Hans attribut som varning för Honom och en maning till Honom för att underlätta lydnaden gentemot Honom.

4.

Domedagens Konung: Det har reciterats *Malik* (kung) och *Mâlik* (ägare) och det har sagts att *Malik* (kung) har mer innebörd och betydelse än *Mâlik* (ägare) för att *al-Malik* är härskaren över ägaren i hans egendom på ett sådant sätt att ägaren inte kan handla med den utan kungens tillåtelse.

Och det har sagts att *Mâlik* (ägare) har mer innebörd då Han är ägare av mänskligheten och allting annat.

Och sanningen i skillnaden mellan dessa två av Herren den upphöjdes egenskaper är att *al-Malik* (konungen) är ett attribut som hör till Hans väsen (*dhât*) och *al-Mâlik* (ägaren) är ett attribut som hör till Hans handlingar.

Och Domedagen är den dag på vilken Herren den upphöjde ger [straff och belöning] till Sina tjänare. Qatâda sade: "Domedagen är den dag då Gud den upphöjde återgäldar tjänaren hans handlingar." Det vill säga att de får straff eller belöning för dem.

5.

Dig tillber vi, Dig anropar vi om hjälp: Vi ägnar vår dyrkan helt åt Dig och vi söker vår hjälp endast genom Dig. Vi dyrkar ingen annan än Dig och på samma sätt söker vi inte hjälp genom någon annan än Dig.

Vad gäller dyrkan så är det lydnadshandlingar i yttersta ödmjukhet och förödmjukelse. Och i Lagen (*shari'ah*) är det ett samlingsbegrepp som omfattar fullständig kärlek, ödmjukhet och

fruktan.

Anledningen till [att bokstaven] *nûn* används (dvs pluralformen av ordet) är att den som åkallar syftar både på sig själv och på alla andra och inte för att åkallaren upphöjer sig själv [\[1\]](#).

Anledningen till att "dyrkan" kommer före "hjälp" är för att den föregående är ett hjälpmedel till det senare.

Från Ibn 'Abbâs i hans ord angående "Dig dyrkar vi": Dvs Dig urskiljer vi [som En], fruktar vi o vår Herre, ingen förutom Dig. "Och Dig anropar vi om hjälp" och Dig ber vi om hjälp till lydnad av Dig och till alla våra angelägenheter."

Abu Qatâda sade: "Allâh beordrar er att göra er dyrkan av Honom uppriktig och till att be Honom om hjälp med era angelägenheter."

6.

Led oss på den raka vägen: *hidâyat* är vägledning eller framgång i lydnad (av Gud). Att söka vägledning av Vägledaren (Gud) betyder att man söker utökad vägledning så som i Hans den uppöjdes ord:

Men de som vill låta sig vägledas, dem ger Han en allt fastare ledning och skänker dem deras gudsfruktan. [Koranen, Muhammad 47:17]

Och den raka vägen är lingvistiskt den väg som är utan krökar, och den väg som det syftas på i denna vers är Islams väg.

Ahmad och Tirmidhî har återgett med an-Nawâs bin Sam'ân som källa att Guds sändebud - över honom vare Guds frid och välsignelser - sade:

Gud den upphöjde har gett liknelsen av en rak väg. På sidorna om denna väg löper två murar. I denna finns öppna dörrar och framför dessa finns draperier. Vid vägens huvuddörr finns någon som ständigt säger: Oh människor gå ni alla [längs med denna] väg och avvik inte [från den].

Om en människa vill öppna någon av dörrarna säger en annan kallare ovanför vägen: "Akta dig! Öppna inte dörren för om du öppnar den kommer du att gå ut genom den!"

Vad gäller vägen: Den är Islam. De två murarna: de är Guds gränser. Och de öppna dörrarna är de saker som Gud har gjort förbjudna (*haram*) . Den som kallar vid vägens slut är Guds Skrift. Och den som kallar ovanför vägen är en varnare från Gud i varje människas hjärta.”

7.

Den väg de vandrat som Du har välsignat med Dina gåvor: De som är omnämnda i sura an-Nisâ' 69-70 där Gud säger:

De som lyder Gud och sändebudet skall få en plats vid sidan om dem som Gud välsignar med Sina gåvor – profeterna och de sanningsenliga och de som [med sina liv] vittnat om sanningen och de som gjorde det goda och det rätta – en ädel skara! Detta är Guds nåd, ingen kunskap [om de troendes förtjänster] behövs utöver Guds vetande.

[1]nte de som har drabbats av Din vrede: det är judarna. Och inte de som gått vilse: det är de kristna. Detta då judarna visste sanningen men lämnade den trots kunskapen de hade, så förtjänade de Guds vrede. Och vad gäller de kristna avvek de från sanningen med okunskap och gick tydligt vilse i fallet med [synen på] Jesus – över honom vare frid.

Ahmad och Ibn Mâdja har återberättat med 'Â'isha som källa att profeten – över honom vare frid – sade: ”Judarna har inte varit så avundsjuka på er så som de hade varit på *salâm* och *amîn* [2]”

Och betydelsen av *amîn* är: Oh Gud, ta emot min bön.

---

[1] Dvs att åkallaren talar om sig själv som ”Vi” i det självförhärligande grammatiska pluralis majestatis – övers.

[2] I imam Muslims samling av profettrationer återges profetens – över honom vare Guds frid och välsignelsers ord: ”Jag svär vid Den i vars hans min själ är att ni kommer inte att stiga in i paradiset förrän ni tro. Och ni kommer inte att tro förrän ni älskar varandra. Kan jag berätta någonting för er, som om ni praktiserar det, gör så att ni kommer att älska varandra? Sprid fridshälsningen (dvs *salâm*) mellan er.” Av detta förstår att muslimerna getts någonting värdefullt i ”*salâm*” – ett första steg mot paradiset. För genom att hälsa varandra med denna

hälsning leder till en fördjupad kärlek mellan människornas hjärtan och detta kommer i sin tur att öka tron (*imân*).

